

आदरांजली – प्रा. अनन्त काकबा प्रियोळकारांक ...

प्रियदर्शनी सु. तडकोडकार

५ सप्टेंबर हो दीस स्वतंत्र भारताचे आदले राष्ट्रपती डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन हांचो जल्मगांठी-दीस पुराय भारतांत व्हडा दबाज्यान 'शिक्षक दीस' म्हूण मनयतात. ह्याच दिसा अशाच एका व्हड गोंयकार मनशाची जल्मतीथ येता हाचें विस्मरण आमकां विसरनासतना जाता हें कोणाक खबर आसा व्हय ?

ह्या दिसा गोंयांत जल्मल्ल्या एका म्हान संशोधकाची अंदू १०२वी जयंती. आपणाली पुराय जीण संशोधना खातीर ओंपणी हो गोंयकार म्हळ्यार प्रा. अनंत काकबा प्रियोळकार. डॉ. राधाकृष्णना वांगडा तांचोय उगडास करप ही समेस्त गोंयकारांची, संशोधकांची आनी अभ्यासकांची लागणूक थारता. जितेपणीं सदांच उपेक्षिताची जीण जगपी ह्या संशोधकाक मरणा उपरांत तरी तें भाय, निदान गोंयकारां कडल्यान, मेळत व्हय ?

प्रा. प्रियोळकारांचे समकालीन आशिल्ले वामन रघुनाथ वर्दे वालावलीकार. शणै गोंयबाबांक जेन्ना आपणाले आवयभाशेचे अस्मितायेची वळख जाली तेन्ना तांणी भास म्हूण कोंकणीक आपणायली आनी आपणाली अभिव्यक्ती कोंकणीतल्यानच केली. इतलेंच न्हय तर तांणी आपणाले अभ्यासू आनी संशोधकी वृत्तिचो पुराय लाव कोंकणी समाजाची भास, इतिहास आनी संस्कृती हांकां करून दिलो. आयज कोंकणी समाज तांकां माथ्यार घेवन नाचता. जल्मान गोंयकार आसुनय पोटाखातीर ते 'मुंबैकार' जाले, हें खरें. पूण ते गोंयाभायरे'जावंक नाशिल्ले. तांचें कर्तूप कोणच नीज गोंयकार विसरूंक पावचो ना. प्रा. प्रियोळकारांक हाची जाणविकाय नाशिल्ली व्हय ? पूण तांणी आपणाल्या पुराय जिवितांत मराठी भाशेचे उदरगतीखातीर संशोधन, संपादन हेंच आपणालें कार्यक्षेत्र थारावन कोंकणीक मराठीची बोली अशें मानपाची एकाम्हीपणाची भुमिका घेतली. देखून आपणाले कोंकणी मायेचेर मोग करपी स्वाभिमानी गोंयान तांचेकडेन परकीपणाचे नदरेन पळयलें हें तितलेंच खरें !

पूण जे मराठीखातीर वा ज्या मराठणाखातीर प्रा. प्रियोळकार वावुरले त्या वाठारांतल्या सामान्य भौसान तर सोडातच, पूण मानादिकांनी तरी तांकां आपलें मानिल्लें व्हय ? तांकां लागून जायते संशोधनात्मक नवे विचार पयलेच फावट मराठींत येवपाक पावले; संशोधनाच्या मळावेल्या जायत्या गजालिंची सुरवात प्रा. प्रियोळकारांनीच केल्या ही गजाल आयज जायत्या जाणांक खबर आसची ना. पूण तांचे मुस्तीतय ती जाणविकाय नाशिल्ली. देखून १९६३ ते मराठींतले एक संशोधक रामचंद्र चिंतामण ढेरे हांणी वट्ट 'संशोधनकार्याक प्रतिश्ठा येवचे खातीर आनी संशोधन कार्याची गती आनी व्याप्ती वाडची देखून' (संदर्भ: 'इंद्रायणी' संपा. रा. चिं. ढेरे, पुणे, पयलो अंक - दीपावली १९६२, वट्ट १४ आंकांचें प्रकाशन, फेब्रु. १९६३) ज्यो मुळाव्यो गरजो आपणाल्यो मौलिक गरजो म्हूण सुचयिल्ल्यो त्यो २५ वर्सां आदींच प्रा. प्रियोळकारांनी प्रयोगांतय हाडिल्ल्यो. पूण मराठी खातीर हो आनी अशेतरेचो आनीकय वावर प्रा. प्रियोळकारांनी करुनय तांची खबर ढेरेंक नाशिल्ली तशी ती हेरांकय नाशिल्ली. (ही खबर खरीच तेन्नाच्या मराठी संशोधकांक नाशिल्ली काय तांणी मुद्दाम तिचेकडेन आडनदर केल्ली असो एक दुबाव मनांत आयले बगर रावना!) ढेरेंचे हे वृत्तिचें अजाप दिसना हाचें कारण, ही त्या वाठारांतल्या लोकांचीच वृत्ती म्हणू येता. आपणाल्या साहित्याखातीर, भाशेखातीर, संशोधनाखातीर दुसऱ्या वाठारांतले कोणतरी येवन आपणालें तन, मन, धन ओंपता, तेन्ना

ताचे विशीं सादी कृतज्ञताय दाखोवन आपणाल्या मनाचें व्हडपण दाखोवन हें तांकां उणाकपणाचें दिसून आयलां. ढेरेंच्या वयर उल्लेख केल्ल्या लेखांत हाचो पुरायेन प्रत्यय येता. तांच्याच हे आदिंच्या पुणे सावनच उजवाडा येवपी 'महाराष्ट्र साहित्य पत्रिके'च्या १९६२तल्या एका आंकांतय ढेरेंनी संशोधनात्मक जाणविकाय तयार जावपा खातीर खंयचें मुळावें काम करप गरजेचें ताचें म्हणपाचें दिग्दर्शन केल्लें. पूण तेन्नाय ते प्रा. प्रियोळकारांक साप्प विसरून गेल्ले अशें दिसता. ढेरेंचो तो लेख शें-दोनशीं वर्सां उपरांत कोणेंय वाचलो जाल्यार प्रा. प्रियोळकारांनी १९३५ सावन संशोधकांक संशोधनाचें जें शास्त्रीक आंग साध्य करुन दिल्लें ताचो उल्लेख जावंक नाशिल्ल्यान ताचें श्रेय तांकां केन्नाच मेळपाचें ना अशें स्पश्ट जाता.

गोंयच्या गिन्यानाचो, संगिताचो, कलेचो, वास्तूशास्त्राचो, साहित्याचो एक एक वझरोच महाराष्ट्राचे दिक्कन व्हांवत गेला. संत सोहिरोबानाथ अबिये, गोविंद नारायण माडगांवकार, धर्मानंद कोसंबी, भाऊ दाजी लाड, शणै गोंयबाब, डॉ. पांडुरंग सरखाराम पिसुर्लेकार, डॉ. रामकृष्ण भांडारकार, डॉ. व्यंकटेश मंगेश कैकिणी, पुरुषोत्तम मंगेश लाड हीं तांतलीं कांय नांवां. वेवसायाचे निमतान हे लोक वावुरले. आपल्या कर्तुत्वान तांणी थंय मानाची सुवात मेळयलीच. वांगडाच तेवेळचे समाजरचनेक आकार दिवपाकय हातभार लायलो. पूण तांची खबर आयज कोणूच घेतना दिसना. अर्विल्ल्या काळांतल्या इंग्रज अमदानिचो इतिहास बरोवपी य. दि. फडके सारकेले लेखक तरी ती घेतीत व्हय ?

२०व्या शतमानांतल्या संशोधकांचे प्रभावळींत डॉ. पिसुर्लेकार, शणै गोंयबाब हांच्या सांगातान प्रा. प्रियोळकारय सोबतात. ह्या गोंयकार विद्वानांनी गोंयाभायर मराठणांत रावून आपणालें ज्ञानदानाचें आनी संशोधनाचें कार्य केलें. पुराय जीण तांणी केन्ना मराठ्यांच्या इतिहासाखातीर, जाल्यार केन्ना पेशवे पुर्तुगीज संबंदांचेर उजवाड घालपाखातीर संशोधन करपांत वेंचली. संत वाड्मयाचें संपादन करतनाच मराठी साहित्याचो अभ्यास करपाखातीर मार्गदर्शन करुन पुराय जीण निरलसतायेन वेंचली. ह्या कार्याचें फळ आनी श्रेय तांकां मेळ्ळें व्हय ? आयज तांचें नांव थंयच्या भौसाक खबर आसा व्हय ? इतलेंच न्हय, तर केन्नाय गोंयकार विद्वानांक मानमरातब दिवपाची संद येताली तेन्नाय मराठणाचे हात आंखडेंताले वा ते मान ह्या मानेस्तांक दिनासतना आपणालागींच दवरपाची सर्त लागताली. निखटी जिज्ञासा आनी गिन्यानाची तान हातुंतल्यान अभ्यास आनी संशोधन करपाचें खडतर व्रत ह्या गोंयकारांनी घेतिल्लें. प्रा. प्रियोळकारांनी आपणालें हें संशोधन कोंकणी भाशेखातीर केल्लें जाल्यार ? कोंकणीचे उदरगती खातीर ते वावुरलेले जाल्यार ? कोंकणीक पाठसंहिताशास्त्राची तोंडवळ्ळ करुन दिल्ली जाल्यार ? कोंकणींत आयज 'नेति नेति' म्हणपाची जी पाळी आयल्या ती येवंची नाशिल्ली. आनी कोंकणी आयज ज्या पांवड्यार आसा ताचेपरस कितलिशीच वयल्या पांवड्यार पावतली आशिल्ली.

प्रा. प्रियोळकारांनी संशोधन संपादनांत सदांच 'पयलेपणा'चो मान मेळयलो. पयलेच फावट मराठींत चरित्र लेखनाचीं सादनां एकठांय करुन आदर्श चरित्रलेखनाची देखय घालून दिली. दोलामुद्रिताची कल्पना आनी उतरय तांचेंच. इतिहासांतलीं जायतीं सत्यां तांणी स्पश्टपणान लोकांमुखार हाडलीं. जें सत् संशोधनांतल्यान भायर सरलां तें सांगपाक ते केन्नाच खांकुडले नात. ताची देख म्हूण 'The Goa Inquisition' घेवं येता.

'Goa - facts versus fiction' आनी 'Goa Rediscovered' ह्या दोन पुस्तकांवरवीं तांणी गोंयचो भाशावाद, थंयच्या भासांमदलो एकामेकांलागचो संबंद आनी आपणालीं मत्तां कसलीच भीड धरिनासतना मांडल्यात.

बाकीबाबान सुर्वेक सावन कोंकणी ही मराठीक समांतर, देखून स्वतंत्र भास, अशी भुमिका ववरिल्ली. देखून ते 'मराठी द्वेषे' जाल्ले. आनी देखून तांकां मराठी साहित्य संमेलनाचें फाव आशिल्लें अध्यक्षपद दिवचें न्हय अशें दुर्गा भागवतासारके विदुषीचेंय मत्त आशिल्लें. आनी ताका निमाणेमेरेन सगळ्यांनी पाळो दिलो. पूण प्रा. प्रियोळकारांनी कोंकणी ही प्रांथीक मराठीचें पोरणें रूप असो १९२० सावन दावोच केल्लो. तांगेले हे भुमिकेक मुखार दवरून शिराणटी खात्याक अधिकृत निवेदनपत्र दिवपाखातीर सोलापूरच्या संमेलनांत जी समिती स्थापन केल्ली तांतूंत प्रा. प्रियोळकार आशिल्ले. म्हळ्यार, प्रा. प्रियोळकारांचें कोंकणीच्या विरोधांतलें पूण मराठीचो पक्षपात करपी कार्य तांच्या दोळ्यांमुखार आशिल्लें. हे फाटभुंयेचेर तांकां १९५१त कारवारच्या मराठी साहित्य संमेलनाचें अध्यक्षपद सहजतायेन मेळूं येतालें. पूण बाकीबाबांच्या अध्यक्षपदावेळार (१९८३) जें राजकारण कांय मराठी म्हालगडे खेळिल्ले त्याच राजकारणाची नांदी प्रा. प्रियोळकारांच्या अध्यक्षपदावेळार जाल्ली.

भारतांत स्वातंत्र्यप्राप्ती जातकच कारवार मराठणांत येवचें देखून कारवारच्या कांय मराठी मोर्ग्यांनी चळवळ सुरू केल्ली. तिका पोसवण दिवंची म्हूण महाराष्ट्र साहित्य संमेलन कारवारांत घेवंचें अशी सुचोवणी आयिल्ली. तेन्ना थंयच्या कांय वावुरप्यांनी १९५१त जावपी ह्या संमेलनाचें अध्यक्षपद प्रा. प्रियोळकारांनी घेवंचें अशी सुचोवणी मांडली. पूण प्रा. प्रियोळकारां म्हऱ्यांत ही सुचोवणी घेवन वचपाची तकालस मराठणांतल्या एकल्याय विचारवंतान घेतली ना. ही सुचोवणी मराठणांतल्या एकल्याय विचारवंतान मांडपाची तकालस घेतली ना. दोन खांप्या गोंयकारांकच ती करची पडली. हे दोन गोंयकार म्हळ्यार पुरुषोत्तम मंगेश लाड आनी डॉ. व्यंकटेश मंगेश कायकिणी.

डॉ. कायकिणीन जल्मान कारवारकार आसले जाल्यार आपणाक 'गोमंतकीय' मानताले. आपणाले पूर्वज सार्दींतल्या कुशस्थळीचे आशिल्ले अशें १९५४च्या कारवारच्या गोमंतकीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या स्वागताध्यक्षपदावेल्यान तांणी जाहीर केल्लें. डॉ. कायकिणीन प्रा. प्रियोळकारां कडेन अध्यक्षपदाची जापसालदारकी घेवपाची मागणी केली. "साहित्य संमेलनाचें अध्यक्षपद ही एक मानाची सुवात. म्हजे परस पिरायेन आनी कार्यान जे व्हड आसात तांकां ती आदीं मेळपाक जाय. हाचे आदीं कांय म्हालगड्या व्यक्तिंचेर ते अध्यक्षपदा खातीर उबे राविल्ल्यान टिका जाल्ली. म्हाका म्हजे आड तशें जाल्लें नाका" ह्या उतरांनी प्रा. प्रियोळकारांनी डॉ. कायकिणीक न्हयकारच दिल्लो. पूण पुरुषोत्तम मंगेश लाड हांणी तांकां विचारिल्लें — "तुमी ही सुवात न्हयकारली जाल्यार तुमचे परस पिरायेन वा कार्यान व्हड मनीस हे सुवातेर येत हाची खात्री आसा न्हय? ते भायर, कारवारचें हें संमेलन कांय विशिश्ट हेत मुखार दवरून भरता. तेच खातीर तांकां निखटो उत्सवमूर्ती अध्यक्ष नाका. थळाव्या प्रस्नांचेर अधिकारवाणीन मार्गदर्शन करपी अध्यक्ष तांकां जाय. निखट्या कारवारचो हो प्रस्न न्हय. तो गोंयाचोय प्रस्न. मराठण आनी मराठी भाशे संबंदान थंयच्या लोकांत आपलेपण तयार करपा खातीर तुमी जायते यत्न केल्ले. जायत्या व्याख्यानांनी वा लेखांनी सादूक पावचेंना तें तुमच्या अध्यक्षपदान सादतलें. आपलोच एक प्रांतबांधव मराठी साहित्य संमेलनाचो अध्यक्ष जालो हें पळयतकच गोंयकारां मदलोय न्यूनगंड वचून तांचेमदीं आत्मविश्वास तयार जातलो." लाडांच्या ह्या राजकारणी युक्तिवादा मुखार प्रा. प्रियोळकारांक हयकार दिवचोच पडलो. आनी ताका लागून तांकां महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचो वांगडी जावपाचो विधीय करचो पडलो. प्रा. प्रियोळकारांक

हें अध्यक्षपद फाव जालें तें पळोवन कुत्राटकायेन उप्रांत महाराष्ट्र साहित्य परिषदेन एक नेम पास करून घेतलो. तो म्हळ्यार, जाका साहित्य संमेलनाचो अध्यक्ष जावपाचो आसा, तो निखटो आयत्या वेळार जाल्लो वांगडी आसूंक फावना. जाल्यार अध्यक्षपद मेळोवचे आदीं एक वर्स तरी परिषदेचो वांगडी आसप भोवच गरजेचें.

हो नेम कितें सुचयता? प्रा. प्रियोळकारांक अध्यक्षपद मेळिल्ल्याची नाखोशीच न्हय? उपरांत संमेलनाच्या अध्यक्षपदा वयल्यान उलयतना अखिल महाराष्ट्राच्या कांय म्हत्वाच्या प्रस्नांचो विचार संमेलनांत जावपाक जाय, देखून भाशा आनी साहित्य संशोधनाच्या संदर्भांत प्रा. प्रियोळकारांनी एक कार्यक्रम सुचयिल्लो. पूण तेंय चड करून महाराष्ट्र साहित्य परिषदेक मान्य नासूं येत. तांणी सुचयल्ली एकय सुचोवणी चलणुकेंत हाडपाचे नदरेन परिषदेन यत्नय केले नात.

प्रा. प्रियोळकार हे कितल्या आग्रहान मराठीची बाजू घेताले हें १९२० सावन सगळ्यांक खबरच आशिल्लें. "ज्या विशिश्ट भाशाकारणाक लागून साहित्य संमेलन कारवाराक जाल्लें त्या भाशाकारणाची तत्त्विक भुमिका अत्यंत बिनतोड कोटीक्रमान आनी निर्णायक वाणीन प्रा. प्रियोळकारांनी मांडून मराठी भाशिकांची आनी महाराष्ट्राची खूब मोलाची सेवा केली हातूंत दुबाव ना" अशें आचार्य प्रल्हाद केशव अत्रे हांणी म्हळें.

आपणाक ह्या साहित्य संमेलनाचो अध्यक्ष कित्याक केला हाची जाणविकाय प्रा. प्रियोळकारांक आशिल्ली अशें दिसता. आनी ताचो स्पश्ट उल्लेख ते रविंद्र पिंगेकडेन करतना दिसतात. पिंगे म्हणटात — "तांच्या घरांत वणटिचेर एक फोटो आशिल्लो. तातूंत प्रियोळकार व्हड्यांत बसून खंयतरी वतात असो देखवो आशिल्लो. ते विशीं तांकां विचारतकच तांणी म्हळें — "तो कारवारच्या साहित्य संमेलना वेळचो फोटो. हांव काळी न्हंय हुंपून पलतडीं वतनाचो तो फोटो. आनी तुमकां म्हण सांगतां, हें साहित्य संमेलनाचें अध्यक्षपद म्हाका दिलें तें त्यावेळची काळाची गरज म्हणुनूच. कारवार मराठणांत येवंचें म्हूण हांव घटमूट पुरावो दितालों. संयुक्त महाराष्ट्राक तें फायद्याचें आशिल्लें. भाशीक राजकारणाचो प्रस्न नाशिल्लो जाल्यार हे भटजी लोक म्हाका संमेलनाचो अध्यक्ष केन्नाच करचे नाशिल्ले."

काम जालें, वैज मेलो! ही मराठी म्हालगड्यांची रीत पर्थून एक फावट दिश्टी पडली ती १९७०तल्या महाराष्ट्र साहित्य परिषदेच्या हीरक महोत्सवा वेळार. २८, २९ जानेवारी, १९७०त परिषदेन हीरक महोत्सव मनयतना २९ व्यक्तींचो भोवमान केलो. पूण तांतूंत प्रियोळकार नाशिल्ले. इतलेंच न्हय तर आदीं जी ४५ म्हालगड्यांच्या नांवांची वळेरी सत्काराखातीर तयार केल्ली तातूंतय प्रा. प्रियोळकारांचें नांव नाशिल्लें. कांय जाण्टे म्हालगडे बलायकेच्या कारणांक लागून येवंक पावले नात. तांचोय सत्कार परिषदेच्या म्हालगड्यांनी तांच्या तांच्या घरांनी वचून मागीर कांय दिसांनी केल्लो. तेन्नाय कोणाकच प्रा. प्रियोळकारांची याद जाली ना, हें म्हत्वाचें!

हें कितेंय जरी आसलें जाल्यारय नीज गोंयकारान तांकां उपेक्षेंत दवरूंक फावना. हाचें कारण तांणी साहित्याच्या अभ्यासा खातीर ज्या गरजेच्या अशा बुनयादी तत्वांचो आदर्श घालून दिल्लो तो आयच्या काळांतल्या संशोधकांकय खूब उपकारा पडपा सारको आसा. आर्विल्ल्या पाठचिकित्साशास्त्राक धरून पुर्विल्ल्या मराठी काव्याचें संशोधन आनी संपादन करपाचो पयलो आदर्शपाठ तांणी आपणाल्या जायत्या संपादीत बरपावळीच्या माध्यमांतल्यान लोकांमुखार हाडलो. हातबरपांचो सोद घेतना तेन्ना तांकां जे अणभव आयले ते खंतदिणे आशिल्ले. आमच्या गिरेस्त दायजाकडेन भौसाची, तशीच अभ्यासू संशोधकांची जी आडनदर जाताली, ताचेविशीं तांकां वायट दिसतालें. ह्या दायजाचे जतनायेविशीं भौसाची जी कर्तव्यबुद्द आसता तिची वळख ज्या व्याख्यानांवरवीं तांणी करून दिल्ली तांचेंच संकलन 'मराठी ग्रंथांचे आदर्श संग्रहालय' ह्या नांवान उजवाडाक

आयलां. राष्ट्राची बुद्धिमत्ता समजून घेवपाक जाय जाल्यार तातुंतलो ग्रंथसंग्रह पळोवंचो अशें तांचें मत्त आशिल्लें. आनी ग्रंथसंपदा वाडोवपाचो उद्देश म्हळ्यार राष्ट्रांतल्या मौसाचो बुद्धीविवेक वाडोवप. देखून गिन्यान वाडोवपी ग्रंथच ते भाशेक, राष्ट्रक श्रेष्ठत्व दिवंक शकतात हाचेर तांचो पुराय विश्वास आशिल्लो. आयच्या संगणकाच्या युगांत तांचें हें मत्त काळाभायर जावंक ना. हाचेवेल्यान तांचें द्रष्टेपण सिद्ध जाता.

कोंकणीक 'हेंगाडी, पिशाची, भ्रष्ट' भास म्हूण इतिहासाचार्य विश्वनाथ काशिनाथ राजवाडे हिणसायताले तेन्ना प्रा. प्रियोळकारांनीच ती एक समृद्ध भाशाविलास म्हणपाचें साधार दाखोवन दिल्लें.

गोंयांत १६, १७, १८व्या शतमातांतल्या क्रिस्तांव धर्मप्रसारकांनी नवक्रिस्तांवांक संथा दिवपा खातीर आनी धर्माचो प्रचार, प्रसार जावंचो देखून कांय ग्रंथांची बांदावळ केल्ली. १६४४त पोर्तुगीज राजवटिच्या कांय नेमांक लागून हांगच्यो मूळ भासो धांवडावन घालून साबार भाशीक वेव्हार पोर्तुगीजांतल्यानच करचो असो नेम केल्लो. ताका लागून क्रिस्तांव मिशनऱ्यांच्या ह्या ग्रंथांचीं पयलीं पानां पोर्तुगीज आनी उपरांतचो मजकूर कोंकणीत (रोमीत) आसतालो. असलीं पुस्तकां सोदून काडून, तांची संवसाराक वळख करून दिवपाचें पयलें काम प्रा. प्रियोळकारांनी केलें.

रोमी लिपयेंतले साबार कोंकणी ग्रंथ हे गोंयच्या शासकीय वाचनालयां सांगतान ब्राग, लिरबन हांगाय जळामळा पडिल्ले. आदल्या वेळार ते हातासप सोपें नाशिल्लें. पुर्तुगीज राजवटिचे सुरक्षिततायेचे नदरेन हीं हातबरपां पुर्तुगाला सावन मेळोवप समा नाशिल्लीं. आनी एक कोंकणो परदेशांतल्या मनशांकडेन पत्रवेव्हार करून कांय धर्मीक ग्रंथ सोदपाचो यत्न करता ही गजाल सरकारी आनी धर्मीक पांवड्या वेल्यान दुबाव निर्माण करताली. बाटाबाटिच्या काळांत जायत्या लोकांचेर मनीसपणाभायरे अत्याचार जाल्ले. तांचे संबंदीं गोंयाभायर कोणाकच कांयच खबर नाशिल्ली. मुक्ततायेआदीं गोंयच्या भायर-भितर सरपाक पासाची गरज आसताली. अशे तरेन परिस्थिती आड झुजून प्रा. प्रियोळकारान ह्या साबार ग्रंथांचो सोद घेतलो. प्रा. मारियान सालदांज हांचेकडेन पत्रवेव्हार करून तांचे कडल्यान मार्गदर्शन घेवन हातबरपांचो हो सोद तांणी केला. तांचे कडल्यान 'देवाचीं एकांय बोलणी' ची मायक्रोफिल्म्स फेदासली आनी तांची देवनागरी संस्करणं करपाक सुरवात केल्ली. सन् १९०८त पा. तोमास स्टीफन्सान बरयल्ल्या चिटयांची उजवाडावणी केली. ह्यो चिटयो पा. स्टीफन्सान रोमांतल्या पोपाक कोंकणी भाशेच्या संबंदान बरयिल्ल्यो. तातूंत कोंकणी भास रोमान लिपयेबदला नागरी लिपयेंतच कित्याक बरोवंक जाय ह्या मत्ताचें समर्थन केल्लें. 'दौत्रीन क्रिस्तां', 'वनवाळ्यांचो मळो', 'सांत आंतोनीची अचर्या' हे तीन म्हत्वाचे कोंकणी ग्रंथ उजवाडांत हाडपाचें म्हान कार्य तांणीच केलें. हाका लागून, एकेवटेन, मुखावेल्या संशोधकांखातीर राजमार्ग उक्तो करून कोंकणी भाशेचेर तांणी व्हड उपकारच केल्ले आसात. 'शिवलीलामृतां'तले एके काणयेची हांगा म्हाका याद जाता. एकलो व्याघ्र खंय एक रातभर शिकार मेळूंक नाशिल्ल्यान उपाशीं पोटान एका बेलाच्या झाडारच उरलो. तिडकीन तो बेलाचीं पानां खुटूंक लागलो. तीं जुस्त सकयल आशिल्ले शंकराचे पिंडीचेर पडपाक लागलीं. आनी ताचे ते सेवेन खंय शंकर ताचेर प्रसन्न जालो. तेच तरेन प्रा. प्रियोळकारान चुकून जायत पूण कोंकणिची खूब व्हड सेवा केल्ली आसा ती नदरेआड करूंक येना.

आपणाले हे बरपावळिचे विविधतायेची आनी तिचेखातीर करचे पडटाले त्या परिश्रमांची जाणविकाय तांकां आशिल्ली तशीच आपणाल्या ह्या लेखनाक आपणाले हयातींत कोणूच वाचपी मेळचो ना हाचीय तांकां जाणविकाय आशिल्ली आनी ताका लागून ते खंती जाताले. ह्या मिशनरी साहित्याच्याच संशोधनाक आपली जीण पुराय ओंपची अशें तांकां दिसतालें. पूण जांचे खातीर हें कार्य आपूण करतां तांची हे विशिची उदासीनता पळोवन तांचो

उत्साह मात्सो उणो जातालो आसूं येत. देखून 'पिताजी तोमास स्टीफन्सकृत 'ख्रिस्तपुराण' आरंभी थोडेस' हातूंत ते म्हणतात — "जेजुइत वाड्म्याच्या अभ्यासाक म्हाका पुराय तरेन ओंपून घेवपाक आयलें ना हाचें कारण, हें साहित्य परधर्मियांचें, हें खरें न्हय; ताची कोणाकच आवड ना!... लोकांक हे संबंदान आशिल्ली आस्था पळयतकच ह्या संबंदान म्हज्या हातांतल्यान आनीक कितें जायत हाचोच दुबाव दिसता." आपणालें हें लेखन दोगूच जाण वाचतात — एक आपूण आनी दुसरो फूफरिडर हाचीय जाणविकाय तांकां आशिल्ली.

आयज तांची ही खंत सोंपपाचे दीस आयल्यात अशें तांच्या १०२व्या जयंतीदिसा म्हणनशें दिसता. तांगेल्या ह्या संशोधनाचें मोल नवे पिळगेन वळखलां. पोरण्या काळांत जेजुइतांनी बरयिल्ल्या ग्रंथांचें म्हत्व आतां गोंयकार संशोधकांक निश्चिंतायेन कळूंक लागलां. ते भायर, आयज गोंयांत विद्यापीठय आसा. देखून प्रा. प्रियोळकारांनी दाखयल्ल्यो संशोधनाच्यो दिशा आपणावन संशोधन करपी संशोधक मुखार येतले ते गोंयांतच आनी गोंयकारच! कित्याक तर गोंयांत कितलेशेच मराठणांतले अभ्यासक आपली जीण घालयतात. पूण तांणी प्रा. प्रियोळकारांचे जिणेसंबंदान वा अभ्यासा, संशोधना संबंदान एकूय अभ्यासपूर्ण लेख बरयल्लो नदरेंत येवंक ना. गोमंतक मराठी अकादमीचे अध्यक्ष शशिकांत नार्वेकर मराठीचो पाखो घेतात खरे, पूण ते नीज गोंयकार आशिल्ल्यानच तांणी प्रा. प्रियोळकारांच्या उगडासान कितल्योशोच कार्यावळी घडोवन हाडल्यो. तांकां पालव डॉ. वि. बा. प्रभुदेसायांचो आशिल्लो हेंवूय आडनदर करूंक येना. माधव गडकरीन आपणाल्या संपादकीयांत प्रा. प्रियोळकारांचे संबंदान खूब कितें कितें म्हळां. पूण मराठणांतल्या झाडून सगळ्यांक गोंयांत हाडून गोंयकारांच्या खुस्तार जेवणावळी घालपी ह्या मनशान प्रा. प्रियोळकारांक गोंयांत कितल्या फावट मानान आपयल्ले हाचेरय संशोधन करपा सारकेंच! तें सोडात, पूण उपरांत मुंबयंत वचून गोंयकारांचे वतीन तरी प्रियोळकारांचो आदर सत्कार केला व्हय?

भाशावादाच्या संदर्भात प्रा. प्रियोळकारांनी मांडिल्ले विचार काळाभायरे जाल्ल्यान तांचो विचार करचे बदला निखट्या संशोधनाचे बाबतींत तांणी जी शास्त्रशुद्ध आनी घट बुनयाद घाल्या तिचें साबार अभ्यासू, विचारी आनी विवेकी गोंयकारांनी भान दवरून ते नदरेन कोंकणी भाशेच्या आनी साहित्याच्या संशोधनाच्या मळार वावरूंक मुखार सरूंक जाय.

आयज मराठींतल्यान कविता करपी नरेंद्र बोडके, सुदेश लोटलीकार सारक्या कांय थरिल्ल्या कवींक वसंत बापट आनी कंपनींतले लोक माथ्यार घेवन नाचतात. बारीक बारीक इनामांची 'खेरात' करून तांचो गौरव केल्लेसारकें दाखयतात. पूण हो खरेलेपणान ह्या कविंचो सन्मान आसना. आयज मराठीच्या मळार नव्यान उदेवपी 'नेमाडे पंथीय' साहित्यासावन तांकां धोको निर्माण जाल्ल्यान ताका शह दिवपाखातीर हो देखाव आसता. हे निमतान संख्याबळ दाखोवपाचीय संद तांकां मेळटा. ते भायर, रेखा ठाकूर, सुदेश लोटलीकार, अशोक नाईक हांचे सत्कार जरी मराठणांतले मुंबयंत जाल्ले आसले जाल्यारय ते थंयच्या गोंयकारांनी स्थापिल्ल्याच संस्थांनी केल्यात हें विसरूंक फावना. मराठणांतल्या वेगवेगळ्या संस्थांनी आनी विद्यापिठांनी वर्सानवर्स चर्चासत्रां आनी परिसंवाद जातात. पूण कोणेंच आपल्या उपक्रमाचो विशय म्हूण कोणा गोंयकार साहित्यकाराक घेतला अशें दिसना. थंयच्या थळाव्या संमेलनाचें अध्यक्षपद तरी केन्ना गोंयकारांक मेळ्ळां व्हय?

'फुडल्याक फांपार, फाटल्याक शाणेपण' म्हणटात त्या न्यायान आयच्या गोंयकारांनी तरी जे तरेन मराठी खातीर आपणाली सेवा रुजू केल्ली आसा तेच तांकीन कोंकणी खातीर आपणाली सेवा अपूर्वी अत्यंतीक गरज आसा. आनी अशें करप म्हळ्यारच प्रा. प्रियोळकारांचे जयंतीच्या निमतान तांचो उगडास आनी मानसन्मान करप.